

Передплата

на «РУСЛАНА» вносьть:
в Австрії:

на цілий рік . . . . . 20 кор.
на пів року . . . . . 10 кор.
на чверть року . . . . . 5 кор.
на місяць . . . . . 1-70 кор.

За границею:

на цілий рік . . . . . 16 рублів
або 36 франків
на пів року . . . . . 8 рублів
або 18 франків
Поодинокое число по 16 сот.

РУСЛАН

«Виреш ми очи і душу ми вишеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска» — З Русланових псалмів М. Шашкевича.

Виходить у Львові що дня крім неділь і руских свят о 5^{1/2} год. пополудни.

Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» під ч. 1. пл. Домбровского (Хорунцини). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в пасажі Гавсмана.

Рукописи звертає ся лише на попередне застережене. — Рекламациі неопечатані вільні від порта. — Оголошеня авичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подяки і приватні донесеня по 30 с. від стрічки.

Ческо-німецке порозуміне.

(+) З нагоди розправи над бюджетом в ческім соймі виринула знов на перший плян справа чesко-німецкого порозуміня, а при сій нагоді пригадано пригоду з широким куфром, який запиняє вхід у купе. Перед кількома роками порівняв один добрий знавєць німецко-чesкого спору сей спір з тим широким куфром. Подорожний, що спізнив ся, квапить ся до відходячого поїзду, вскакує на східки воза, але не може вийти до середини, бо єму запиняє вхід широкий бік куфра, а в поспіху не впадає подорожному на думку, що не поперечним боком, але поздовжним треба звернути куфер, щоби з ним вийти до купе. Подібно поперечний, широкий бік важкого чesкого питання запиняє вхід до купе. Поїзд готовий до відїзду і як-раз тепер намагають ся сей важкий куфер внести поперечним боком. А може здогадають ся тепер обернути єго поздовжним, вузким боком внести? Так можна думати, читаючи бюджетову промову посла Бернрайтера з вірноконституційної шляхти, який намагав ся виявити думки Чехів і Німців про конечну потребу роз'єму. Він говорив обережно, а мав до сего добру нагоду. Невідрадний стан краєвих фінансів побачили послы з бюджету предложеного соймови, а ніхто иньший, але як-раз др. Форшт мав ту задачу, яко генеральний справоздавець зовсім щиро вказати національну боротьбу яко причину економічного занепаду Чех. Др. Бернрайтер підхопив сей вивід д-ра Форшта і вимовними словами промовляв за тим, щоби положити раз конєць сій боротьбі, яка так шкідно впливає на економічний стан краю. Він радив тягаровий поїзд чesкого питання поставити на другім шляху, щоби тим відкрити вільний переїзд економічним справам краю і держави. Він промовляв не за розвязкою цілого німецко чesкого питання, а за чesким роз'ємом, промовляв за порозумінем, яке показує ся конечним в сій важній хвилі. Се гарні слова і вправді лише слова з убогого австрійского словаря угодового, і самих слів не радо тепер слухають, але як-раз сі слова були випливом теперішнього важкого положеня. Др. Бернрайтер лише побіжно доторкнув ся старого вже німецко-чesкого спору, але они неначе розкрили широкий вигляд на красні надії. Справедливо сказав чesкий речник бюджетовий, др. Герольд, що ся промова кинула «певне світло» на політичне положенє, а заразом з уст д-ра Герольда можна було почути важні слова: «ми згідні в тім; дотеперішня метода спору показала ся невідповідною, она не припала до вподоби ані нам, ані Німцям, нам всім розходить ся о те, щоби над австро-угорскою угодою можна вести спокійну розправу».

Се вельми цінні і вірадрні слова, они додають й світла до світла і розкривають надійний вигляд, они не менше цікаві яко відповідь на німецке питанє і так само важні як се питанє. Вправді здавало ся протягом якоїсь хвилі (промова д-ра Епінгера), що знов хотять куфер вносити поперечним

боком, знов виринуло питанє німецкої державної мови і чesкого державного права, знов здавало ся, що стає перепона до входу, ала зручний зворот обернув сей важкий тягар поздовжним боком. Ческе державне право, сказав др. Герольд, є для нас цінною спадщиною по наших предках, але ми не хочемо безнастанно з ним носити ся на торжище».

Сі слова не потребують поясненя, а в чesкім соймі загомоніли слова: «ми не хочемо» замість завзятих доси: «ми хочемо», які накоїли чимало лиха. Слова д-ра Герольда не далеко отже відбігли від друго-го шляху д-ра Бернрайтера. Гадка роз'єму в корисній хвилі, коли би Чехам дано вдоволенє за обиду їм заподіяну знесенєм язикових розпорядків, без понесеня кривди Німцями, заключенє роз'єму в важній хвилі парламентарних пересправ над австро-угорскою угодою, щораз більше починає трафляти до умів усіх.

До тих слів, що упали перед кількома днями в чesкім соймі, відозвав ся поважний голос з чesких кругів, який ще ліпше поясняє політичне положенє. Не будемо далеко сягати, сказано там, обмежимо ся до деяких предметів, попробуємо розглянути терен, а не будемо навіть expressis verbis домагати ся порозуміня. Покористуємо ся другим шляхом.

В німецко-чesкій справі звикли ми не заманювати ся рожевими надіями. Не один добрий почин змарнів на нічім, не одну гарну цвітку надії зморозив передчасний холод. Дотеперішні познаки наказыють також обережність в сій справі. Але ще ніколи не збігало ся разом стілько внїшних і внутрішних моментів, як тепер. Чи лише будуть розглядати терен, чи дійде до наглядного порозуміня і роз'єму в чesко-німецкім спорі, се рівнодушно. Можна сподівати ся, що з чesкого боку не будуть вельми напинати струни.

А хоч др. Епінгер намагав ся обернути куфер поперечним боком німецкої державної мови, то можна сподівати ся, що мова Бернрайтера отверезить єго. Теперішні познаки вказыють се. В хвилі, коли австро-угорска угода виступить на парламентарну чергу, приймало би кожде стороництво вельми велику одвічальність на себе спинюванєм сеї справи. Др. Епінгер кладе велику вагу на се, щоби до порозуміня дійшло добровільно а не під напором. Хвиля важна і пильна, бо поїзд стоїть готовий до відїзду, інтерес держави тут сходиться з інтересами країв і народів, треба лише пильнувати, щоби чesко-німецкий куфер не запинив входу, бо не о що иньше розходить ся, лише о поздовжний бік — о добру волю.

Вспульна ойчизна.

Отже навіть польський дневник Nowa Reforma признає, що «теперішний страйк сам в собі не є вислідом хвилевої агітації, лише наслідком давних гріхів і занедбаня властителей дїбр». Єще дальше пішов соціалістичний Narzęd і станув на зовсім людянім, не на шові-

віністичнім становиску, заміщаючи відозву до мазурских мужиків з завзивом, щоби не ішли у східну Галичину та не перебивали страйку руским хлопам, «бо руский хлоп вам ближший, як польський дїдич».

Вже полшаємо се, що через спровадженє Мазурів лише заострив би ся антагонїзм між обома народностями до крайних границь ворожнї але і спроваджені Мазури зовсім не найшли би тут того раю, за яким би прийшли. Бо коли би пр. поселено їх на спосіб, проєктований Dziennik-ом polsk-им, то з них виробив би ся бездомний і безземельний пролетаряты, який за чинш відробляв би немов панцину панови і кожної хвилі міг би стати прогнаним з випахтуваної єму аренди. Витворили би ся ірляндскі відносини, де мимо спільности язика і культури існує непримирима ненависть до Англіїців. Тому зовсім справедливо кличе орган польских соціалїстів, що руский хлоп ближший Мазурови, як польський пан. Як в давнину польска шляхта давила простолюдина, без огляду, чи він говорив польскою, чи рускою мовою, лише задля своєї наживи або фантазії, так і тепер не пощадиць єго. Хибаж не доносять зі страйкуючих околиць, що також і мазурскі кольонї застрайкували нарівні з рускими селами.

З того видно також, що коли польскі дневники трублять на аларм, що сей страйк не має жадиного економічного підкладу, бо хлоп має обильний(!) заробок, але се політична тактика руских гайдамаків, що они лжуть свідомо. Всї ті дневники, що ині наклеюють військо, поліцію, старостів, автономічних посїпаків, дїдичів і всю польску суспільність до борби з руским хлопом — всї ті дневники зразу признавали без виїмки, що платня 12—25 кр. денно «вже хотьби за само станє через 12—14 годин є цілковито за мала і єї треба унормувати до якоїсь людскої височини».

Але потому пішла иньша команда. Дїдичі, які зразу також пересправляли зі страйкуючими селянами, декуди понїдвисшали платню і прийшли до порозуміня та згоди з робітниками, тепер не хотять входити в жадні пертрактації, заявляють, що жаданя руского хлопа є «неможливі до првнятя» і они волять дорожше заплатити спровадженому Мазурови, або постарати ся о машини, чим платити по людски руского робітвика.

Разом з тим розвинено пекольную акцію для спровокованя руских хліборобів. Від двох тяжків вже веде ся страйк і зі всіх усюдів надходили згідні вістки, що селяни новодять ся сунокійно і поважно так, що навіть не було потреби, ані можности до якоїсь насильної інтервенції. Комісарі староства самі брали на себе посередництво і як декуда, пр. в Должанці тернопільского повіта, заступали щиро і з натиском інтереси страйкуючих против дїдичів та їх посесорів.

СКОНФІСКОВАНО.

Перед ведуть консервативний краківський Czas і львівський Przegląd. Знані вже нам їх тровленя та наклеюваня на Русинів.

СКОНФІСКОВАНО.

не — і я став перелетною птицею. А такі птиці називають люди емігрантами.

Між своїми не стало для мене місця. За молодечі пориви, що їх прозвали політикою, замкнули мені дорогу до школи та до пілої будучности. А я страх не хотів ваяти ся по світі гнилою колодою. Отже я учив ся крайньої остаточности та виїмав до Канади.

Агенти еміграційні понасилали мені стоси «інформаций». Бюро еміграційне товариства «Beaver Line» з Роттердаму пропонувало мені, щоби я підмовив 25 людей до еміграції, а дістану перевіз за дармо. На щастє я не опоганив своїх рук та свого сумління жадними брудними спекуляціями. Без жадних товаришів вибрав ся я дня 24. мая с. р. у дорогу. Серце краяло ся, а я удавав веселого. З Терновлі заїхав я до Тернополя та трафив тут на Шевченкові вечерниці, що їх давала гімназіяльна молодіж. Віра, яка була з лиця славних молодців, коли співали «Не пора», покріпила і мене на душі і я з веселим серцем їхав вже до Львова та купив собі тут на дорогу Шевченкові поезії, що їх видала «Просвіта». По дорозі задержав ся я ще і на день в Кракові, щоби оглянути столицю королів польських. Вечером 26. мая став я в Осьвенцімі. Тут мусів я від комісара правительства австрійського вислухати декільки грубих слів немов би на «memento» по Австрії. Але я чимскорше утік на німецький потяг на віз IV класу, що заніс мене до Мисловиць. Перше моє вражінє на прускім боці було те, що німецькі урядники поводять ся з людьми далеко чемнійше, чим наші. Чемненько зустрів мене жандарм пруский в Мисловицях, чемненько списав зі мною протокол і закомуникував емігрантам, що мусять зачекати кільканайцять годин на поїзд еміграційний. На голій підлозі в «Wartezimmer für Auswanderer» переспав ся я і дочекав ся решти емігрантів з Галичини. А були їх тисячі, тьма тьменна. Найбільший оптиміст галицький остовнів би був на вид сеї нужди, що тут очам представляла ся. Треба-ж ще і розважити, що на дорогу вибирають ся наші люди в як найліпших одягах. А яке то тут дідівство, а яку то тут дич представляли наші люди на против Німців. Особливож наші Буковинці! Тож Німці зглядали ся на них, як на яких дикунів.

Поснішим «Emmigrantenzug-om» заїхали всі емігранти за одну добу до Гамбурга. Дорога цікавила наших Галичан. Довкола фабрики, міста, край багатий. А найбільше імпонував всім Берлін.

Та дорога дорогою — промайнула мов сон і ми стали наковець на місці в Гамбургу. Висіли ми не на стації, а на якійсь великій площі, обгородженій, як обора. Так нам казали Кождий висів, виняв картку від агента та настроює горло, щоби як найголоснійше викликати імя свого агента. Але жадного агента ані го

капеліста не видно. Наконець надходять якісь панки в білих шапках, отвирають двері від обори та женуть нас поперед себе, як товар, до якогось великого забудованя, на котрім видіє напись: «Hamburg-Amerika Linie». Отут заплавили ми належитість за «шифкарту». А ціни шифкарт до Вінніпегу різні. У агента Стоцкого коштує шифкарта 220 К, у Моравца 200, у Карльсберга 188 К. Інші агенти стоять по середині. Та всеж найтаньший агент Карльсберг. Помимо різниці цін шифкарт, самий перевіз до Канади нічим не різнить ся. Всі емігранти перебувають в тих самих дірах у Гамбургу, поки не відїде корабель, тим самим кораблем їдуть всі, всі дістають на кораблі, як також в почекальні в Гамбургу один і той самий харч, всі емігранти їдуть з Галіфаксу до Вінніпегу одним поїздом і в однаковій клясї. Карльсберг не брав також нічого за почекальню в мурах «Hamburg-Amerika Linie», коли інші агенти витягали на те з людей послідні крейцари. Так пр. Моравец брав за одну добу по 2 зр. за одну особу.

В суботу 31. мая роздали нам агенти вже правдиві шифкарти і ми всіли тогож дня вечером на корабель «Armenia». Перед всїданєм спитала ще нас поліція по раз послідний о нашпорти.

Так ми опинили ся під помостом корабельним, чи як то казали нам агенти «im Zwischendeck». Варто би описати сей «межипоміст», але я з браку місця обмежу ся на найкоротній опис. Сходить ся до «межипомісту» по карколомних сходах так, що треба держати ся міцно обома руками за поруча. Зі споду бє смрід і задуха. Отже чоловік, спускаючи ся так по сходах, має достоту таке почутє, як би спускав ся в пекло, де панує — тьма кромішна. А тьму ледви-неледви прояснює лампа електрична. Від каганця старосьвітського в хаті нашого селянина два рази лучше видно, як від тої лампи. Отже чоловік лиш поволи до неї призвичаює ся. А як провидить, то побачить кругом себе ліжка в два поверхи, одно над другим.

На тих ліжках лежали ми через 12 діб, поки доїхали до Галіфаксу. Та не все ми лежали. Першого вечера, коли ми виїздили з порту на повне море, всі емігранти приглядали ся околиці. Другого дня в неділю, вже всі заточували ся як паві, вже слабували. Але були і такі, що ходили ще по помості. До таких належав і я. В понеділок море було дуже спокійненьке, бо як-раз раненько найшли ся ми в «Pas de Calais». З одного боку видно було Францію, з другого Англію. Корабель їхав як по маслі. Гарний був день. Нарід веселий, співає і побожних пісень і світських, гуляє, грає, приглядає ся емігрантам-Арабам, що присіли в наш корабель в Кале. Весело покляли ся спати, з найлучшими надїями.

(Конець буде).

Сконфісовано.

Лист з Канади.

Pilot Butte, Assa, 29. VI. 1902.

Бачили Ви, Братчики, перелетні птиці? А вже-ж! Ви бачили, як вони збирають ся в громади, сумно квілять-преквіляють, рідні свої сторони, гнізда, рідний край, поля, ліси та ріки прощають їй відлітають в край далекий. Ви бачили їх та дивували ся, чого ті птиці жалують. «Ех, якби мені крила, то полетів би і я в чужину, поглядів би на всякі чуда-дива, побував би в незмірних просторах за вражіннями. А тут — загину з нудьги!» — Так думає при тім один і другий. І я так колись думав. Та зле загнав ся я з думками. Лиха доля сповнила моє бажа-

Ярослав Окулевский.

Листи з чужини.

В Єгипті.

Пречудні діла штуки і архітектури вирости тут в Єгипті, під впливом новозростаючого арабського духа. Архітектура арабська виказує тут в своїх забудованях найвисшу досконалість. Правда, арабські завойовники в Іспанії — як всюда кольоністи нарід підиріємчивий — поставили своїй архітектурі найкрасший пам'ятник в палаті Альгамбрі, але їй тутешні діла не потребують встидати ся. От приміром мошея Гасана з своїми просторими дворами, з кольонадою, з тими прегарними підковоформними склепіннями вікон і воріт, з тим спеціально арабським орнаментом, званням сталактитами, — се чудо досконалости в виконанні і в плані. Позаяк коран не дозволяє ставити монументів та образів, в чім церков християнська дала той важний товчок європейському малярству та різьбарству, то Араби розвинули в своїх церквах та палатах орнаментику плоску. Дивлячись на ті з каменя ковані галузки і хитро злучені букви

з цитатів корана, розсіяні по стінах мошей, чоловік думає, що се коверці порозміщувані по стінах. Староарабське куфійське письмо надаєсь дуже до тих орнаментів, букви так і зливають ся в прегарні цвіти і галузки²¹).

В Каїрі стоять сотки мошей з прегарними мінаретами, сотки нагробних каплиць усяких каліфів, шехів-памістників і інших великих мужів. Але всі они тепер обдерті, потріскані, по-части в звалищах та в упадку. Видно, і Араби вже пережились. Арабеку культуру витискає культура нова і самих Арабів витискає з Єгипту нове племя Європейців.

В Єгипті у народу магомеданського зійшла віра на виконуванє певних приписаних форм і на забобонне почитуванє реліквій. В мошеї Амра стоїть кольонна, котра — після переказу — у воздухах злетіла з Мекки до Каїра на приказ каліфа Омара, коли сей духом угадав, що Амр на сім місці почав будувати мошею. Сю реліквію почитують вірні яко святість, так само як і відтиск стіп Магомета, що находиться ся в мошеї Каїт. Одна свята кольонна в мошеї Баркук дав жінкам плідність, друга розв'язує дітям язик, иньша знов лічить від усяких хвороб, коли єї потресє святаю цеглою з Мекки і відтак злиже сей сок.

Копти віддають честь сикоморі, під котрою — після переказу — відпочивала Матір Божа в своїй утечі перед Іродом. В малій коптійській

церкві Абу Серге показує св'ященник в підземелю жолоб, де крилась Матір Божа, і мале коритко, де она купала Ісуса. Жолоб і коритко наповняють ся св'яченою водою, котра уважає ся засобливою цілющою на всякі хвороби. На острові Рода в Каїрі показують місце, де дочка фараона найшла Мойсея. Все те почитаєсь, всюда відбувають ся процесії.

Між тим європейско-американська культура з своєю рішучостию і безоглядностію бере тут верх. Білий чоловік, той найбезогляднійший хищник, верхом тут тепер. До него тепер іде Єгиптянина та Араб на науку: Ісмаїл до Парижа, Тевфік до Німця, а Аббас до «Терезіанум» у Відні. Та здасть ся, нічо се не pomoже. Кождий нарід сповняє свою задачу в місії культурній. Кождий нарід зростає, процвітає, дає свою роботу до поступу та цивілізації — і відтак сходить з арени. Поки-що були Єгиптяне, Греки, Римляне, відтак Араби, потім романські раси Іспанці, Італійці, Французи, тепер черга на Германів, Англичан-Американців та Німців. Вже зайшла зоря і для Славян. А хто по Славянах? Чи не монгольська раса з Китаїцями на переді, як то так дотепно доказав Barthlemy St. Hilaire?...

НОВИНКИ.

— **Календар.** В п'ятницю: гр.-кат. Мокриан; рим.-кат. Петра. — В суботу: гр.-кат. Іллі пророка; рим.-кат. Густава.

— **Від Адміністрації.** Просимо наших ВП. Передплатників, відновити як найскорше передплату і вирівнати залежності, бо на кредит рішучо не будемо посилати часописи.

— **Виді українсько-руського драматичного Товариства ім. Ів Котляревського** пригадує своїм членам залягаючим з вкладками, що лише ті члени одержать даром «Ворожбита», комедію народну в трох діях Гр. Цеглинського, видану накладом Товариства, котрі зложили вкладку членську за рік 1902. Вкладка членська вносить всего 3 кор. на рік, чейже і найбільшійшого стати ще на стільки, а за то дістає всі видання Товариства і причиняє ся до збудованя святині народної.

— **Виді товариства Руских женщин в Станиславові** оголошує конкурс на посаду учительки до помочи наукової і в вихованю дівчат в Інституті Товариства. — Зголошеня з поданем кваліфікації і условин належить прислати до 20. серпня на руки іредсідательки товариства А. Кульчицької в Підвечарах пошта Тисмениця.

В інституті товариства Руских женщин в Станиславові було поміщених в сім році 18 учениць, з тих 4 одержали поступ відзначаючий, 12 добрий а 2 достаточний. Надто були 3 панни побіраючі приватно висші науки. Інститут під доглядом виділу і відданої цілою душею вихованю дівчат настоятельки пані С. Вітошинської розвиває ся дуже красно, а виділ разом з дібраним комітетом заходить ся не лиш о дальший розвій інституту, але також коло будови власного дому в краснім, здоровім місці.

— **Рільні страйки.** В Товмаччині застрайкувало перше село Делява, страйкуючі прогнали з лану чужих робітників. До Деляви вислано військо. Крім того вибухнув страйк в Камінній і Кутисках — як доносить коресп. бюро.

В заліцицьким повіті триває дальше страйк майже у всіх селах. В Дзвинячи арештовано війта за те, що грозив карою тим, що підуть до двора на роботу. До Товстенського спроваджено ще один відділ війська.

В Городенщині — як доносить коресп. бюро — покінчив ся страйк в Міхальчи.

З Борщівського повіта доносять до «Przedświt-u», що онаді страйкуючі в силі яких 5.000 осіб з доокресних сіл облягли двір посесора Вайсгльса, якого стерегло 15 жандармів. Селяни домагали ся покінченя страйку. Двірська служба також покинула роботу. Відділ війська стереже мосту на Сереті, аби его мужики не знищили.

В Гусятинщині страйкує доси 27 сіл. В Мишківцях улани наїхали на товчу селян і чотирох тяжко покалічили. В Сидорові страйкуючі мали знищити городи-тих, що зломали солідарність. В Постолювці мали селяни побити камінем 11 чужих робітників. Кілька людей арештовано. Сі «певні» вісти привозить кореспонд. бюро. — До «Slow. polsk.» доносять, що в Босерах заходом місцевого пароха о. Матковського настав спокій і селяни повернули до роботи. Також в Городищі і в Постолювці страйк покінчив ся. В околиці ходять вісти, що заведуть «віймковий стан», однак селянам се байдуже.

В Чортківщині ситуація змінилася хіба о

стілько, що прибуло більше жандармів і війська, та арештують селян.

Бучацький повіт з віймком Трибуховець, де страйк покінчив ся побідною селян (замість 35 кр. посесор платить 65 кр.), страйкує й доси. В неділю відбула ся спільна нарада всіх страйкових комітетів. Проголошено загальний повітвий страйк. Поставлено такі жаданя: 8 сніп збіжа, 3. копиця сіна, 4. або 5. конюшини, фасоля і кукурудза на половину, 10 годин праці в літі. Плата така: в літі: хлоп 80 кр., жінка 60 кр., молодші 30 до 50 кр.; в зимі: хлоп 40 кр., жінка 30 кр., менші 15 до 25 кр. Домагають ся ще свобідного пашеня на двірських стернісках. Форналі жаданю 40 зр. річно, 14 кірців ординарі на вагу, морг огороду і 12 кіп палива. — Пани дають вже 8 сніп, але що-до інших точок не годять ся. Селяни заховують ся спокійно. Богатші домагають біднішим. До Бучача зареєстровано цілий перший полк уланив.

В теребовельським повіті в Млинських страйкуючі вернули до роботи, бо дідич підвисив платню на 60 кр. і дозволив збирати в лісі гриби, ягоди і сушки. В Кобиловолоках посесор спровадив 38 бойків на жнива. Двірській службі підвисив річну платню о 20 К і так єї приєднав собі. Новий страйк вибухнув в Брикулі новій. Крім Млинськ покінчено страйк в Будзівнові, Плебанівці і Кровинці (коресп. бюро).

В Скалатчині між иньшими застрайкувало село Качанівка, де переважну часть населеня становлять латинники. Посесором є жид Данкнер. Коресп. бюро доносить, що селяни ставили опір при закватированю війська, але комісареві староства повело ся не довести до грізнійших розрухів.

В Збаражчині в Гнилицях і Кошляках зігнано з поля чужих робітників. До Суховець спроваджено військо. До «Діла» доносять: «З суботи на неділю вечером на робітників з Лозової, вертаючих з роботи поспало ся камінь. Одному жандармови поторочили шолом. Жандарми дали два стріли до людей, що стояли при дорозі. Хтільо щастє, що не упав ніхто трулом. Люди утікли. На другий день прийшла компанія війська (бережанський полк); комісар Криницький зарядив уміщенє вьсього війська лиш у двох го-сподарів, провідників страйку в Черняхівцях: у Ф. Остапчука і Луця Чіхрав. Сего, послідного не було в дома, а жінка не хотячи дати ся глумити над собою, заперла хату і не хотіла дати розміщувати ся в своїм обійстю. Воляки порозбивали замки в хаті і других будинках, повиганяли худобу з хлівів, повикидали зі стодоли зпаряди господарські, ворота поломали. Жінка хотіла забрати подушки з хати, де закватировав ся капітан з офіцерами, тоді так делікатно вивели єї з хати, що вона увала в сїнях і зомліла. Нарід, що стояв підчас того нападу на дім свого провідника, такій був роздрений, що тільки тактови свідомих людей належить завдячити, що не прийшло до чогось страшного».

З Тернопільщини пишуть нам: Жнива около Тернополя вже почали ся. Рільний страйк захоплює щораз більше сіл, люди поводять ся вельми спокійно, лише в Черняхівцях в суботу обкидали ідучих дорогою жандармів каміннями, а одного трафили в шолом парубки, що поховали ся за плотами. В неділю відійшла з Тернополя компанія піхоти до Черниховець, на місце виїхав капітан жандармів Ягода, розслідити причини сего нападу. Властитель Черниховець і Шляхтинець Влад. Федорович намагає ся до-

брим способом довести до порозуміня. В Лозові і Курниках ще в понеділок не чуто було про страйк. В Острові, коло Березовиці гр. Баворовський добровільно підступив з 12. снопа на 10-ий, в Буцнів застрайкували без ріжниць Русини і латинники, а нетактовна проповідь лат. священника, що страйк рівнає ся крадежи, мала сей наслідок, що парубки з села устроїли єму вечером серенаду і відсвївали під вікнами: «Ще не вмерла Україна» і «Не пора!». В Ходачкові великим (мазурським селі) також страйк, порозставлювані по улицях комітетові пильнують, щоб ніхто не йшов до роботи, поки не будуть признані їх вимаганя.

В Золочівщині страйкує кілька сіл, а між иньшими Вільшаниця і Скнилів. Хитрий дідич зі Скнилова хотів підійти громадських радних, аби їх опісля арештовано, але се єму не вдало ся. Він заявив, що буде вести переговори лише з громадскою радою, але рада відповіла, що єї страйк зовсім не обходить. В Вільшаниці громадська рада під напором страйкуючих ухвалила продовжати страйк; в наслідок сего арештовано кілька осіб. В громадах Куткож, Безбруди і Балучин страйк покінчив ся виграною селян. Новий страйк вибухнув в Пітричах, де арештовано академіка Костя Танячкєвича, на донос — як пише «Діло» — місцевого пароха москвофіла. В Петричах жандарми арештували 9 людей; в цілім повіті арештовано до 30 осіб.

В Бережанщині застрайкували села Козова, Слобода, Дрищів, Вербів і Лісники. Населене поводить ся спокійно. В Плотичах арештовано 11 селян і академіка Кончєвича за те, що «обєжджа і обходзі все».

В Перемишлянщині покінчив ся страйк в Задвір'ї, Полоничах і Богданівці, де дідичем є м. Богдан. Платня буде така: 60 кр. для хлопа, 40 кр. для жінок в літі, а в зимі 40 кр. і 35 кр. Від копи збіжа 50 кр., сіно за 3. копицю. Новий страйк вибухнув в громадах Липівці, Лагодів, Приходн, Станимир і Ганачів (мазурська оселя). В Словіті арештовано 2, а в Лопях 3 селян.

В Каміньчині застрайкували крім Ліска і Мілятяна ще села: Убині, Хрепів, Дідилів, Рипнів, Кізлів, Купче, Жєлєхів великий і малий. До всіх сих сіл спроваджено військо.

— **Шкільний рік** на львівським університеті покінчив ся нині торжественним богослуженєм в костелі св. О. Николая в присутности ректора, деканів і професорів.

— **В реальній школі в Тернополи** було сего року всіх учеників 409. З того було: Поляків 347, Русинів 66 і 1 Німець. Після іроісповіданя було: рим.-кат. 102, гр.-кат. 66, вірм.-кат. 1, мойсєвого віроісп. 245. Жиди ще найліпше оцінили вартість реальної школи.

Кр. шкільна рада іменуєвала заступників учителів в середних школах: Дмитра Вайцовича в гімна. в Ряшеві; д-ра Казимира Ярецького в реаль. школі у Львові; Стан. Ріса і Войт. Соляву в реаль. школі в Кракові; Густ. Отрембу в реаль. школі у Львові; Леон. Макловича в реаль. школі в Тернополи; Х. Орлинського в гімна. в Бродях; Ієн. Шаду в гімна. в Дембици; Брон. Бандровського і д-ра Каз. Гожницького в гімна. Франц. Йосифа у Львові; Жигм. Вурства в клясах рівнорядних гімна. Франц. Йосифа у Львові; Антона Грегоровича, Бол. Рахлєвича і д-ра Пав. Мазурка в IV гімна. у Львові; Евг. Шілєра, Каз. Кольберґера і Стеф. Фрича в V гімна. у Львові; Жиг. Кавецького в клясах рівнорядних V гімна. у Льво-

Уваги.

Африка, в трое більша від Європи, займає п'яту часть усеї суші (30 мільонів км²). Из всіх частей свїта найменше тут розвинене побереже, тільки в Каплянді над Червоним морем скелястий беріг сак-так достуний суднам (товари переносять мури на головах, а людей на раменах з кораблів на берег), за те індійским та атлантійским океаном можна переплести сотку миль і не найти достуної точки. Всьой континент складає ся із самих височин, висіні з тих опадають до низших терасами, тому і ріки творять в тих місцях водоспади (ріка Конґо числить їх 79) і є для плавби непригідні.

Майже вся Африка лежить між зворотниками, тож є найгорячішою частєю свїта. На північ і південь (до 18°) опадає троповий дощ дуже правильно а обильно (каплі бувають широкі в долоню) і прохолоджує спеку, аж за тою границєю є найвисша температура. На Сагарі доходить до 50° і дощів там дуже мало так як взагалі на західнопівденнім березі — а Берберія і Капляндія, то полоси зимових дощів. Але по спецї денній приходить холодна ніч (озеро Тсад вкриває ся верствою леду), по періоді дощу приходить посуха — і отсе є властивости африканського підсоня.

Ростинність і звїрня Африки залежна від

опадів. На береги Середземного моря літають наші птиці «у вирей», там ростуть полуденно-європейські ростины. В Каплянді крім овець випасають рогатий скот, до довгих возів запрягають 20—30 волів. На пустинях мало звїрня (верблюди) і ростины (пальма дактилева). Межи зворотниками вкривають простір пралєси і степи (саван). У лісах невихіснунані богатєтва, як гебан, маговь, тік, дерево зелїзне і т. д., на савані рідка, але 2—3 м. висока і глибоко вкоринєна трава, а дерев мало. В Африці ростє цукрова троща, коріне, тютюн, важна для промислу оливна пальма, Африка є вітчизною грубєскірих звїрів: носорогача, слоня, гіпопотама, в пустинях живе лев і тигр, (корабель пустинний) струсь, на савані випасають ся буйволи, зїрафи і гїзелі, в лісах живе гориль, а в намулі рік крокодил.

Людности чєслять 80 мільонів, отже на 1 км² припадає 6 меншканців. Складають ся на неї Мурини (Неґри), а з кавказкої раси Хаміти (останки вже!) і Семіти. До Хамітів належать нащадки Єгиптян Фєляги, що зовуть ся і Коптами, о скілько прийняли християнство, а семітське плємя, пануюче в Африці — то Араби, що від 7 го віку почали єї колонїзувати. З мішанців замїтні рослі, сильні Кафри. На острові Мадаґаскарі живуть вигибаючі Малайці, а на Колягарській пушці також вигибаючі останки Готєнотів і Бушманів.

Що до політичного поділу прадєставляє ся

карта Африки особливо: ціла вкрита красками європейських держав, бо єї поділили єї між себе як хлїб. Настарші колонїї є портуґальські, наймолодші німецькі, але Англичани і Французи мають найвартїйші. Від XVI. ст. почала ся колонїзація Африки, але тільки берегами, а «темний континент» пізнано завдяки науковим експедициям аж в XIX-ім ст. Європейські держави почали відграничати свої «сфєри інтерєсів» і в тих границях розширяють свої посїлости. Англичанє крім Горішної Гвінеї на заході і кількох островів сильно розпаношили ся на південній окраїні, а відсе сягають щораз далі в глєб. На тлі того ширєня своєї сфєри інтерєсів почали перед двома роками розбишацку війну против геройських бурів. Усе від Молдавіна до Фїна мовчить... а страшна різня в XX. столїтї добігає кінця. — Французи крім Альжіру з частєю Сагарі і Тунїсу, части долишної Гвінеї, посувають ся над Ніґр. Треба признати, що вони одні не вдоволяють ся самим підбєєм, але старають ся о добробит, промисл, торговлю, задумали Альжір получити з країною над Ніґром і будують залїзницю через Сагару. Для Німців підставою є Заїґїбар, відки сунуть ся в глєб краю. — З независимих країв значнє є Мароко і Авїссанїд. Як веде ся війни в Африці, того прикладом війна англїчаньско-бурська; одну війну Французи описав наш земляк др. Шміґельський в «Ділі» з 1893. року.

ві; Стан. Філімовського в гімн. Франц Йосифа у Львові; Волод. Бурштинського в гімн. в Рячеві; Йос. Лесняка в гімн. св. Анни в Кракові; Ів. Яроша в гімн. св. Янка в Кракові; Вит. Філясевича в IV. гімн. в Кракові; Кар. Крамарчика, Ад. Рибінського, Зд. Паліновського і Евг. Міллера в гімн. в Вадовицях; Стан. Шелеского і Л. Янкевича в гімн. в Новім Санчи; Франц. Пенкалю в гімн. в Бохні; П. Засовського і Стан. Сутковського в класах рівнорядних гімн. в Тарнові; Алекс. Стясного в гімн. в Тарнові; Ів. Дрогошовського, Стан. Войдїка і Йос. Вісньовського в гімн. в Яслі; Тад. Пельчарского і Сем. Германа в гімн. в Бережанах; Дав. Небенцала в гімн. в Бучачі; Жиг. Райсса, Анд. Клімка і Меч. Войковського в I гімн. в Тернополі; Мих. Гнідого в гімн. в Золочові; Вяч. Божемского в гімн. в Станиславові.

Посмертні [†] оповістки.

— Стефан Трухим, властитель більшої посілости, упокоїв ся в Копанках під Калушем в 92. році життя. В. в. п.!

Наука, штука, література.

— Богословській Вѣстникъ, том III, III. випуск

1902. Зміст: Розправи. Ловци чоловіком (Сьвц. А. Полянський). — Де лежало Еммаус? (Проф. др. І. Комарницький). — Св. Писаніє о євѣннику (Сьвц. Д. Дорожинський). — Спомини із Риму. (Сьвц. К. Селецький). — Єпископи Шептицькі. (Сьвц. І. Рудович). — Аналект. Мандати єпископа П. Білянського. (Сьвц. І. Застарец). — Раціоналізм (сс.). — Бібліографія. (Реценсії і справозданя). Духовні упражненія ілі Реколекції. Подручник для побожного чтенія а і до місійних наук для прихожан. I. Серія. Составив іерей Василій Курилло. — Leon Birecki. Ontologia (Metafizyka) napisana na podstawie realnego doświadczenia. — Із новітніх творів світської літератури. — Замітки і вісти. Із душастарської практики: Практичні ради для проповідників. — Із церковного життя: «Наша Церковна Нива», письмо для церковно-економічної організації. — Вісти з Тов. св. Ап. Павла. — Допись: «Додаток до історії основи Згромадження Сестер Служебниць Пр. Д. Марії і правдиве відношенє Вяч. О. Селецького до тогож Згромадження.

Телеграми.

Відень, 31. липня. Президент кабінету др. Кербер відбув вчора конференцію з міністром

торговлі бар. Кальом в справі угодних переговорів між австрійским а угорским правительством, і в справі третього читаня автономічної цлової тарифи.

Чернівці, 31. липня. Сойм ухвалив домагати ся утвореня дирекції залізницї в Чернівцях. — Пос. Николай Василько заявив в нинішній промові, що президент краю довів до замітї і акції проти бесідника і руского народу.

Білгород, 31. липня. Скупчина вибрала президентом правительственного кандидата Поповича.

Петербург, 31. липня. Грецький король прибуде ту дня 25. серпня.

Білгород, 31. липня. Королівска пара має дня 15. жовтня с. р. виїхати до Росії у відвідини до царя.

Париж, 31. липня. В богато місцевостях Бретонї прийшло до демонстрацій з нагоди замкнєня шкіл удержуваних конгрегаціями.

Царгород, 31. липня. Заряджено средства проти заволіченя холери з Єгипту до Туреччини.

Всілякі КУПОНИ
вильосовані
цінні папери
виплачує без потрученя провізії або коптів
Контора виміни
ц. к. упр. гал. акц.
БАНКУ
Гіпотечного.

Адвокат Др. Федан
потребує конципієнта уповажненого до субституції.

Автоматичні Водопроводні прилади

для високоположених, убогих в воду господарств, огородів, сіл, міст, віль, дїбр і т. д. практичної, одиноко існуючої технічно, знаменитої конструкції, безвастанно доставляючої воду на кожду висоту і віддаленє, буде перше моравске заведенє для водопроводів і помп

Ант. Кунц
ц. і к. надворний доставець в Mährisch Weisskirchen.
Проспекти даром і оплатно.

2,16—24

COLOSSEUM Ernesta Thorna
у Львові, в пасажи „ГЕРМАНА“ ул. Сонїшна
Найславнїйша програма!
від 16. до 31. липня 1902.

При співучастї військової музики 30. п. п.

1) Марш. 2) Увертура. 3) M. Sinne, субретка. 4) Gotham і Stearson, американські акробати. 5) Harold, тресура псів. 6) Lanzetta, імітатор Otero і Fougere. 7) Ariel і Loube, комічні цирклїсти. 8) Орхестра. — Реклямограф. 9) Lolla Lloyds, субретка. 10. Nadrage, комічний черво-бесідник. 11) Marigold's, англійські співачки і тансерки. 12. Американський біоскоп. Найновїйша трагедия американська Жертва алькоголізму.

Що дня о 8. год. вечером велике представленє. В недїлю і сьвята два представленя. Що ятнїці High Life представленє. Білети вчаснїйше можна замовляти і набути в конторі Пльона при ул. Кароля Людвика ч. 9. у Львові.

Начерки
Олекси Кузьми
I. том

можна набувати в Ставропїгїйській Книгарни у Львові по цїні 2 К за гарно оправл. примірник. (з почт. пересил. о 45 сот. більше).

Складайте свої ощадности в Дністрі!

Дністер Товариство взаїмного кредиту, стоварищенє зареєстрованє з обмеженою порукою у Львові, Ринок ч. 10. дїм «Просьвіти»

Дністер приймає вкладки шадничі і опроцентовує їх по 4% від ста. Стан вкладок 31. грудня 1901 900.193 К 53 с. на 1.063 книжочках.

Дністер удїляє своїм членам позичок на векслї і скрипти за інтабуляцією або при відповідній поруці на 5 1/2% і 1% додатку на кошти адміністрації. Силату позичок розкладає «Дністер» догідно також до 10 літ. Членом може бути тільки член обезпечений в «Дністрі», від огню. Удїл членський виносить 50 К, вишсовє 2 К. Удїли заплачені по день 31. грудня 1901: 81.169 К 37 с. Членів було: 2.006. Стан позичок: 869.245 К 4 с.

Дністер удїляє рікрїчно з чистого зиску датки на публичні добродїйні рускі ціли — на церкви, бурси, школи і т. д. — До кінця року 1901 удїлено 8.840 К.

Інформацій в справах позичок удїляють агенти і Дирекция.

Розклад поїздів залізничних обовязуючий від 1-го мая 1902.
(Приїзд і відїад поданий після часу середно-європейского).

Поїзд		до Львова		Поїзд		зі Львова	
посп.	особ.			посп.	особ.		
приходить о годинї				відходить о годинї			
	6:10	з	Кракова, Берлина, Варшави, Відня	6:25	до	Сучачи, Жидачева, Кересмезе, Потутор	
	6:20	з	Чернівців (Іцкан, Галацу), Чорткова	6:30	до	Підволочиск (Київа) Бродів дв. головний	
	6:50	з	Брухович, шод. від 15. мая до 14. вер. вк.	6:43		дв. Підзамче	
	7:45	з	Янова	6:35	до	Лавочного (Пешту) Борислава, Дрогобича	
	7:40	з	Підволочиск, Бродів на дв. Підзамче	8:30	8:40	до	Кракова (Відня, Праги), Берлина
	8:00		" на дв. головний	2:55	9:00	до	Лавочного, Хирова, Калуша
	8:10	з	Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова	9:15	до	Янова	
	8:15	з	Сокала, Гави рускої	9:50	до	Белзїя, Сокала, Любачова	
1:35	8:50	з	Кракова, Відня, Праги, Берлина	10:30	до	Чернівців, Потутор	
	10:25	з	Рипова, Любачева	10:40	до	Тернополя, Потутор, дв. Підз.	
	11:55	з	Станиславова (Кересмезе, Потутор)	2:40	10:57	" дв. гол.	
	1:10	з	Лавочного, Калуша, Хирова, Борислава	1:25	до	Янова від 1. мая до 15. вересня в недїлю і сьвята	
	1:23	з	Янова	2:15	до	Брухович від 15. мая до 14. вересня в недїлі і сьвята	
2:20		з	Підволочиск, Копичинців на дв. Підз.	3:05	до	Стрия, Сколього від 1. мая до 30. вер.	
2:35			" на дв. голов.	3:15	до	Янова щоденно від 1. мая до 30. вер.	
	3:14	з	Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)	3:26	до	Брухович шод. від 1. мая до 15. вер.	
	4:40	з	Самбора, Стрия, Сколього (1/5—30/9)	3:30	до	Ряшева, Хирова, Любачева	
	5:11	з	Підволочиск (Київа), Бродів на дв. Підз.	Нїч			
	5:35		" на дв. голов.	12:45	6:10	до	Станиславова, Жидачева
1:45	5:40	з	Чернівців, Іцкан	6:20	до	Кракова (Відня, Берлина, Варшави)	
	5:50	з	Кракова	6:30	до	Янова від 1. мая до 15. вер. будні дни а від 16. вер. до 30. пьвіт. 1903. щоденно	
Нїч				6:35	до	Лавочного (Пешту), Калуша, Хирова	
	6:00	з	Сокала, Белзїя і Любачева	7:10	до	Сокала і Рави рускої	
12:15	8:04	з	Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)	8:16	до	Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)	
	9:12	з	Брухович (15. мая до 14. вер. в нед. і сьв.)	8:25	до	Перемішля	
	9:20	з	Чернівців, Букарешту	9:00	до	Підволочиск, Бродів гол. дворець	
	9:25	з	Янова (від 1. мая до 30. вер. в нед. і сьв.)	9:20	" дв. Підзамче		
8:40	9:50	з	Кракова, Відня, Берлина) Ясла, Розвадова	10:05	до	Янова від 1. мая до 15. вер. в нед. і сьв.	
2:31	10:03	з	Янова (від 1. мая до 15. вер. в нед. і сьв.)	10:30	до	Іцкан, Чорткова	
	10:02	з	Підволочиск (Київа) Бродів на дв. "	11:00	до	Кракова, Відня, Варшави, Праги	
	10:20	" на дв. "		11:10	до	Підволочиск, Бродів дв. головний	
	10:50	з	Лавочного (Пешту) Хирова, Калуша	11:32	" дв. Підзамче		
	3:14	з	Тернополя, Грималова на дв. Підзамче	4:15	до	Кракова, Відня, Праги, Самбора	
	3:35	" на дворець головний		5:50	до	Брухович від 15. мая до 14. вер. шод.	

ЗАМІТКА: Пора нічна числить ся від 6 години вечером до 5 години 59 минут рано. Час середно-європейский рїкнїть ся від часу львівского о 36 минут, а іменно 12 год. часу середно-європейского = 12 год. 36 мин. часу львівского. — Бюро інформаційне ц. к. залїзниць державних (ул. Красїцких ч. 5.) удїляє пояснєнь в справах залїзничих, продає білети всякого рода і розклади їзда.

В справі німецько-чеського порозуміння.

(X) Чим ближше речинець парламентарної розправи над австро-угорською угодою, тим живіше займає ся дневникарство справою німецько-чеського порозуміння, яке має промостити дорогу до парламентарної полагоди австро-угорської угоди. З чеської сторони появилася замітна допись в Pester Lloyd-і, в якій згідно із загальними поглядами предметом *осінніх конференцій угодників* має бути лише *часткове порозуміння* між Німцями а Чехами. Др. Кербер бажає з одного боку лише забезпечити собі одобрене Німців, щоби не опирали ся заведенню чеської мови у внутрішнім урядованню, а з другого боку хоче приєднати Чехів, щоби згодили ся на заведення національних курій в чеській соймі. Між обидвома справами мало би бути iunctim переведене. Однак з чеського боку в згаданій в горі дописі замічає ся, що Німці ані крихти з своїх прав не тратять наслідком заведення чеської мови у внутрішнім урядованню, передовсім для того, позаяк німецьке внутрішнє урядованє не має ніякої правної основи, а є лише вислідом Кравцових розпорядків з абсолютних часів. Відтак замічає чеський дописувачель, що обмежуванню значіння обидвох мов у внутрішнім урядованню була би дана основа до розмеження після язикових областей, а тим синовиено би одно з найважливіших німецьких домагань.

Німці були би таким способом все в кориснім положенню і се було би несправедливо за розпорядок, який належить до *обсягу правительства*, давати якусь винагороду, а до того ще таку критичну, як утворенє національних курій з правом veto. Наколиб раз признано національні курії з правом veto, зломали би раз на все в головнім естві принцип більшости, а тим самим затерто би в головній прикметі парламентарний характер краввої репрезентації.

Але навіть хочби чеські заступники не мали за собою принципіальних поведів для свого негатиного становища, мусіли би се домаганє відкинути з тактичних причин. Вжеж курії є одинокою уступкою, яку мають Чехи у своїх руках, а яка для Німців має велику вагу. Було би се отже вельми нерозважний, сей найбільший адут виграти вже тепер, і видати в руки Німців се оружє, яке найбільше їх приневолює до національного порозуміння. Колиб отже справді др. Кербер бажав окупити чеську мову у внутрішнім урядованню куріями з правом veto, тоді не найшов би він *прихильности* по стороні Чехів. Задля того не безосновно можна здогадувати ся, що др. Кербер змагає лише до *виборчих курій*, а не національних курій з правом veto. Наколи Німцям розходить ся о певну запоруку в тім напрямі, якому мусіла би відповідати рівнобіжна акція на Мораві, тоді др. Кербер не найде опору з чеського боку. Тим условлено вигляди нової акції що-до порозуміння між Чехами а Німцями, яке є конечне для правительства, наколи хоче мати промощену дорогу до парламентарної полагоди австро-угорської угоди.

Д О П И С Ь

З Косівщини.

Дня 3. липня с. р. була під проводом о. Попеля з Довгополя, депутация гуцулів у Его Експ. п. Президента кр. суду у Львові і з плачем жалували ся за свої кривди. Що та жалоба не була безосновна, доказом так цінні голоси про гуцульську кривду в тілах законодавчих, як ВПреоєв. Митрополита і Впов. посла Барвіньського.

Хто би ще сумнівав ся о гуцульській кривді, тому подаємо до предовгої вязанки сьвіжо перевідану кривду гуцульську.

Барвара Момотко з Плесої, ц. к. суду пов. в Путилові, неписьменна, виставила якомусь

жидівському банкови в Путилові довжний скрипт на 500 зр. Сей довг мав бути сплачений у двох ратах (26/10. 897 і 26/10. 898) у висоті 669 зр. Гуцулка подумала ся, «що ліпше мені продати кавалок ґрунту та позбутись довгів» — і продала ґрунту 21 фалеч (87 мор.) за 1350 зр. Мошкови Біркенфельд з тим обовязком, щоби банковий і другі довги потрученими з ціни купна грішми сплатити. Се діяло ся в осени 1896. року. Мошко Біркенфельд не сплатив того довгу, лише перепродав той ґрунт своїй братовій Несі Шібер, замужній Біркенфельд з тим, щоби ті довги сплатила. Неся Шібер не сплатила довгів і перепродала ґрунт той Борухови Фредіх, рівнож з обовязком сплати довгів. Борух Фредіх не сплатив тих довгів, а перепродав Яковови і Ользі Маркевич — з обовязком сплати довгів. Банк жидівський «стратив уже тепер терпелівість» — і цілком природно, бо християнин набув его претенсію — і виставив ґрунт на ліцитацію. На ліцитації набули той ґрунт знову жидки Авраам Блейвейс і Фішель Шмід за 1330 зр. З тих грошей сплатили інтабульованих довгів Ник. Дронк 600 зр., Тан. Файчук 160 зр., а до банку дали лише 110 зр. Де ділись рештуючі 460 зр.? Бог вість, а відає також і Блейвейс, бо, як чванив ся перед Барварою Момотко, «я не дурний гуцул, я живу з мої голови».

Претенсія банку перейшла через цесю на Янкля Рейхмана, славного (!) двірника (війта) в Плесої. Сей намовив Барвару Момотко, щоби єму дала скрипт на 1028 К, «я ти собі вітежиш (виправотиш) певно у твого першого купця (Мошка Біркенфельд) гроші (669 зр.) з процентами і коштами» — і гуцулка нерозважна дала скрипт на дня 21/2. 1901, а тепер мусить з тої причини іти попід чужі плоти!

При продажі ґрунту Мошкови Біркенфельд безпечив ц. к. нотар в Путилові Барвару Момотко, що не має чого боятися довгу банкового, «бо я у капцит (обезнеку) поклав відповідну суму» (довгови). Колиж при повисше поданих частих перепродажах Барвара Момотко, побоюючись клопоту, перевідувалась «у водно» в нотаря, безпечив той її «капцийов». Колиж по зліцитованню Янклем Рейхманом прийшла Барвара Момотко до нотаря, «то стрєє сї» (відпикавсь) «всього, бо я не хочу зачіпатися з жидами з Плесої». Чому? бо такий Янкель Рейхман, королік гуцульський, знає не одні «вольная ділом согрішення» нотаря...

Не давно була депутация в палат нотаріальних звідатись у міністра справедливости, чи то правдою, що наміряє внести на знесенє нотаріятів. Колиб палати нотаріальні доглядали, щоби деякі нотарі в повисше поданий спосіб не поступали, то не мали би чого побоюватись знесення нотаріятів, а так, доки не послїдує направа лиха, треба всіма силами добиватись знесення нотаріятів і передачі їх агенди ц. к. судам. Двох з депутацияї гуцульської жалували ся перед Его Експ. п. Президентом на двох нотарів, що з вини їх негідним підступом стали з людей маючих — жєбраками.

Н О В И Н К И.

— Календар. В суботу: гр.-кат. Ілії пророка; рим.-кат. Густава. — В неділю: гр.-кат. Симеона; рим.-кат. Стефана.

— Вчєрашне число нашої часописи сконфіскувала ц. к. Прокураторя так півно, що годі було того самого дня зарядити другий наклад. Задля того нині видаємо подвійне число на 1½ аркушах.

— Висиланє дітий до міських шкіл. Щорічно висилають з новим роком шкільним деякі з наших селян свої діти до міських шкіл, аби опісля по укінченню 4-клясової школи могли перейти до шкіл середних, виділових, або до купецтва та ремесла. Не всюда однак видно заінтересованє ся сею справою так селянства як і нашої інтелігенції. Є села, а навіть цілі повіті, звідки не висилають своїх синів до шкіл міських, як знов бачимо околиці, з яких рік-річ-

но сотки молодіжи селянської шукає ширшої освіти по школах міських. З огляду, що школи 4-клясові, з котрих можуть ученики переходити до шкіл середних або виділових, є переважно по повітових містах, а рідко лишень і то в деяких новітах по других менших містах, а на селі школи сего рода належать до білих круків, тому вже селяни, бажючи сином дати ширшу освіту, повинні вчасно застановити ся наперед і не тратити літ на кінченє всіх літ і степенів в школі 1-кл., але в пригіднім віці віддати до школи міскої. Бачимо нераз хлопців селянських, що покінчили школу народну 1-клясову в віці 10—12 літ, а доверва зголошують ся до міскої школи і тут мусять іти до 3. кляси задля незнання німецької мови, а що найбільше до 4-ої кл. Виравді є користь ся, що фізично і умислово більше розвинені лекше переходять кляси і беруть ся ліпше де науки, але серед літ шкільних захоплює їх служба війскова і перепинює правильну науку. Сему лихови могли би запобігти сьвідомі одиниці радою, і ми в сій цілі подаємо поученє, оперте на вимогах пляну наукового поодиноких категорій шкіл.

Школа 1-клясова обіймає 4 степені науки і трєває 6 літ, тож хлопець, що переходить правильно всі степені, кінчить єї з укінченєм 12. роком житя.

В школі 4-клясовій наука трєває лишень 4 літа і обіймає 4 кляси, а кінчить ся єї, переходячи правильно з кляси до кляси, з 10 роком житя. — Коли ученик сільскої школи прийде по укінченню 4. степеня навіть до 4. кляси міскої, підучивши ся в дома язика німецького, то тратить 3—4 літа зовсім непотрібно. І степенє, се є 1. рік науки школи 1-клясової відповідає 1 клясї школи 4-клясової, а II степенє, се є 2. рік науки відповідає 2. клясї. Плян науки в сих двох родах шкіл в двох перших клясах мало чим ріжнить ся, затє значна ріжниця є вже між пляном науки III степеня на селі а III кляси школи 4-клясової в місті.

Ріжниця між I і II степенем школи 1-клясової а I і 2-клясою школи міскої полягає на одробині граматики, та де на селі є викладова мова руска а в повітовім місті нема такої школи 4-клясової з викладовою мовою рускою, а лишень з польскою, також на науці язика польского. Задля сего найкорисніше є, коли переходять ученики школи 1-клясової по укінченню II степеня с. є 2. року науки, доповнивши троха науку граматики, до 3-ої кляси школи 4-клясової, де розпочинає ся наука язика німецького і в тім случаю не тратять літ, або сли на селі є викладова мова руска, а в поближкїм місті є школа 4-клясова з викладовою мовою польскою, по укінченню 1. року науки III степеня до 3. кляси школи 4-клясової і в тім случаю тратять 1 рік.

Ріжниця що-до мови викладової полягає на доповненню граматики, а іменно ученик по укінченню II степеня школи одноклясової повинен доучити ся: Пізнанє іменників змислових, розріжнюванє однини і множини. Розріжнюванє (а не розбиранє) реченя поединного від зложеного, простого від розширеного. Підмет і присудок. Пізнанє іменника, прикметника, дієслова, за іменника особового в I. відмінку однини і множини. Рід і відміна іменника і прикметника через відмінки на питаня. Відміна дієслова в трєх головних часах. Що-до рахунків нема жадної ріжницї по укінченню II степеня школи 1-клясової.

Що-до другої мови краввої, з огляду на ившу мову викладову в школах міських мусить перехід ученика з школи рускої до польскої припізнити ся о 1 рік, аби вирівнав материял другої мови краввої, котрої в 1. році науки не учить ся. — Знаючи непорядність під сям зглядом, подаємо сї наші уваги, і сподїємо ся, що охоронять они неодного селянського ученика від марнованя кількох літ.

— «Котюзі по заслузі». Під таким заголовком помістив «Галічанін» у числі 153 зловбну нотатку, дотикаючу парохіяльно-національних відносин у Відні, якою звеличує з одного боку свого пувіля тамошного завідателя о. Семіоновя, а з другого змагає ся знеславити редактора д-ра Олександра Кулачковського, представника українського напряму у Відні. Москвофіли чванять ся в «Галічанін» своїм «гуцулом»-Семіоновим, що на адміністрації такого визначного і репрезентативного прихода як Відень, де треба високого знаня і образованя і чималого такту, посїдає дійсно при своїм неможливо низькїм інтелекті та безтактности хиба тільки аргументи «хлопского параграфа», з якого при своїй темноті хоче робити ужиток в адміністрації знаменитого прихода і осоромлює лише свої ризи і високе становиско віденьского приходника.

В представлений «Галічанін» подіє є тіль-

ко саме загальне тло по часті правдиве. Дійсно ходило о справу сотрудиництва о. Базюка, яке о. Базюк з благородності свого настоятеля о. Семіонова стратив; правда, що др. Кулачковський постояв за своїм другом покровдженим о. Базюком, але хід тої поважної урядової конференції в урядовім льокалі прихода представлений злобно і тенденційно в москвофільськмі інтересі, вкінці *зовсім* *ложно* пише інформатор «Галічавіна» — на радість хіба моральної зволочи — про якісь «сліди 5 пальцеф»...

Що Семіоноф найшов ся в тій поважній ситуації як темний Ботокуд, се правда, некорисна для самого-ж віденьського завідателя, а в чім і як він прогрішив проти свого власного адміністраторського достоїнства, то вже знає его настоятельство. На кожний случай ні о. «гуцул» ні его темні прихильники не мають чим величати ся, коли вже за свого бонзу не соромлять ся.

Зачуваємо, що обиджений тенденційною нотаткою «Галічавіна» др. Кулачковський виступить процесовою дорогою проти злобної клевети в часописі, рівнож поглядить також і повної горожанської сатисфакції супроти ботокудства «гуцула» за те, що з адміністрації такого визначного прихода робить не перший раз з а в а д и я ц к у корчму... Що-же до правдивого стану сеї загальної віденьської справи і що до нашого чисто об'єктивного і безпристрасного становиска супроти особи Семіонова ми, затронені пустими і неоправданими закидами «Галічавіна» про мнимі клевети і доноси, повернемо ще до сеї справи у слідуєчих числах, бо тепер задля важности інших пекучих справ, які вимагають безпovolочного трактованя, на став нам нині місяця.

— **Хліборобські страйки.** В Коломийщині вибухнули перші страйки в Коршові і в Лісках, де посесор дав 15. сніп. Селяни жадають 10. снопа. Жандармерія арештувала господаря Федора Костишина в Коршова за те, що повідомив селян в Жукотині про страйк.

В Товмачині триває страйк в Далаві, де арештовано віта і двох господарів. В селі стоїть пів ескадрони драгонів. Посесором в Далаві є жид, який платив доси по 30—40 кр. або 13. сніп; страйкуючі жадають: 6. снопа, 2 К денної плати для мушви, 1-60 К для жінок.

В заліщицкім повіті, збіже силше ся, а дідичі не можуть дістати робітника. Приїхало кількадесят мазурів, але то за мало. Мазурам платять по 70 кр. денно, дають все удержане і кошти подорожжя. Дня охорони(?) мазурських робітників має прибути жандармерія з західної Галічини. В Лисівцях — як доносить «Przedświt» — арештовано дня 27. червня п. Шпитка редактора «Страхопуда»(?). В Дзвиничі в Бордикивцях арештовано 9 селян. В Таустім перебуває тепер радник суду Півоцький зі Львова, що прибув слідити поведене судив, яким польські часописи закидають протеговане арештованих селян. Злобний дописуватель львівського «католицкого» «Przedświt a», закинув навіть начальникови пов. суду п. Бодюркови, що він лично агітує за страйком, та що задля того попав в конфлікт з п. Півоцьким. Такий підлий донос на чоловіка загально поважаного і чесного міг найти місце лише в гакатистичнім польскім дзєвнику.

В Гусятинщині увязнено п. М. Петрицького. Селяни порішили здержати всякі переговори з дідичами аж до часу увільнення п. Петрицького.

В Чортківщині страйкують майже всі села. В кількох селах відбувають ся жнива при помочи машин і спроваджених робітників.

В бучацкім повіті вибухнув новий страйк в Стівці, де дідичем є Каз. Целецький, а посесором жид Райхман.

В Тернопільщині нігде доси не прийшло до лагоди межі страйкуючими а хлібодавцями.

З бережанського повіта надходять сумні вісти. В Плотичі прийшло до різні між драгонами а страйкуючими. Один з селян убитий, а кількох є ранених. Селяни схоронили ся в школі, яку військо здобуло штурмом. Близших вістей про сю подію нема. — Новий страйк вибухнув в Вербові, Дрищеві і Лісниках.

В Перемишлянщині застрайкували села Словита і Кривичі. В глинянськмі судовім повіті страйкували майже всі громади, але страйк покінчив ся побідою селян.

В Камечині крім вичислених вчера сіл захопив страйк і село Неслухів. Управитель дібр гр. Тадея Дідушицького спровадив уланів, хоч страйку ще не було. Громадяни не хотіли прийняти жовнірів на квартири. Улани одного хлопця тяжко ранили, двох побили. Наслідком того насильства громада застрайкувала. Жовніри внесли ся до двора.

— **В Ходачкові велинім** (в Тернопільщині), селі переважно м а з у р с к і м, загрозив посесор-жид страйкуючим селянам, що спровадить мазурів з західної Галічини і дійсно приступив до виконаня своєї погрози та відіє ся на захід о робітників. Західно-галіцкі мазури подали ему такі услія: по 40 К на подорож для пари людей, 6-ий сніп і харч на час жнив. Здав ся, що відпала посесорови охота спроваджувати мазурів

з заходу і так само мабуть буде й в інших случаях, де погрожувано мазурским насшеством!

— **З тов-а «Просьвіта» у Львові.** Справозданє з діяльности Головного Виділу за місяця липня 1902 р. Виділ відбув в тім місяці три засіданя, на яких полагоджено отсеї справи: 1) Рішено порозуміти ся з фундатором Михалової премії щодо зміни акту основного сеї фундації в сеї спосіб, щоби її розділити на дві премії: одну за написанє драми, другу за написанє повісти. 2) Принято звіт з загальних зборів читальень «Просьвіти»: в Борщеві враз з касою позичковою з тим, що дуже добре розвиває ся; в Рошневі, пов. Товмач з тим, щоби для уступившого Виділу вислати письмо з признанєм; в Вульці, пов. Бережани; в Семаківцях, пов. Підгайці і в Залізцях старих, пов. Броди. 3) Принято до затвердження відомости, що статуті о заложене читальне внесли до намістництва громади: Ляшки муrowані, пов. Львів; Рогиня, пов. Коломия; Стрілківці, пов. Городенка; Новий Санч; Ліцанці, пов. Бучач і Ніговичі, пов. Рудки. 4) Рішено вислати дарові книжки читальням Просьвіти: в Ляшках завязаних, пов. Рудки, в Залучі над Черемошем на Фринківці, пов. Снятин, читальні «Рускої Бесіди» в Вікні на Буковині — бібліотеці арестанськїм суду в Сколімі і бібліотеці школи народної в Нагачеві, пов. Яворів. 5) Принято до відомости справозданє п. Загайкевича яко делегата Головного Виділу з загальних зборів філії в Бродах. 6) Рішено уділити інформації читальні «Ранна Зоря» в Калуші в цілі переминення єї на читальню «Просьвіти». 7) Принято до відомости, що Виділ кравий уділив безпроцентові позички читальням в Залужу пов. Рогатин 400 корон, в Стрільбичах пов. Старий Самбір 800 корон, в Вербиці пов. Рава руска 800 корон і рішено повідомити єї читальні о усліях позичок, а читальню в Бабухові повіт Рогатин, що може на уладженє молочарні дістати позичку з фонду позичкового для рілничого промислу, опроцентовану на 3%, сли кравий інспектор молочарства провірявши тамошні обставини видасть користну опінію. 8) Рішено вібрати анкету в цілі розглянення закона о заводних стоваришенях господарських і уложєня відповідного меморіялу до Соїму. В склад анкети з рамени Головного Виділу війшли Вп. п. др. Кость Левицький, Іван Чернявський і Володимир Загайкевич з правом кооптованя. 9) Згоджено ся, щоби члени «Просьвіти» осознали філію в Новім Санчі. 10) Уповажнено п. Директора канцелярії в порозуміню з Головою полагоджувати біжучі справи в часі ферий т. є. до 1. IX. 1902 р. — Принято 80 нових членів.

— **Крадіж в Скнилові.** До торгівлі при Читальні «Просьвіти» в Скнилові коло Львова вліз позавчєрашної ночі злодій та украв кількадесят корон готівкою і товарів такої самої вартости.

— **Маневри львівського X корпусу** відбудуть ся с. р. в околицях Станиславова і Обертина. Перед головними маневрами половина полків буде вправляти ся коло Коломиї, а друга половина коло Галича. 24. полк виїхав нині з Станиславова до Печеніжини.

— **Маневри X (перемиского) корпусу** розпочнуть ся с. р. 27. серпня, потревають 9 до 10 днів і будуть відбувати ся в охресностях Ярослава, Переворска, Ланьцута, Порохника, а по части Динова.

— **Кр. шкільна рада** перенесла отсих заступників учителів в середних школах: Артемія Хомика з гімн. в Бережанах до II гімн. II в Перемишлі; Сильвестра Яричевського з II гімн. в Перемишлі до гімн. в Бучачі; Брон. Герулю з I гімн. в Коломиї до I гімн. в Перемишлі; Івана Гнатюка з академ. гімн. у Львові до II гімн. в Перемишлі; Стефана Федьова з II гімн. в Перемишлі до академ. гімн. у Львові; Мих. Яника з гімн. в Золочеві до I гімн. в Перемишлі; Жиг. Клінгера з I гімн. в Перемишлі до I гімн. в Коломиї; Володимира Адрияновича з II гімн. в Перемишлі до академ. гімн. у Львові; Василя Ткачевича з реаль. шк. в Станиславові до II гімн. в Перемишлі; Клем. Руденського і Тад. Витвицького з реаль. шк. в Тернополі до реаль. шк. у Львові; Стан. Щепанського з реаль. шк. у Львові до реаль. шк. в Коросні; Ів. Суханка з з гімн. в Ряшові до реаль. шк. у Львові; дра Жиг. Шиманського з реаль. шк. в Тернові до реаль. шк. у Львові; Волод. Шихульського з реаль. шк. в Коросні до гімн. в Самборі; Жиг. Федоровського з гімн. в Ярославі до реаль. шк. в Коросні; Брон. Спихаловича з гімн. в Вадовицях до реаль. шк. в Тернополі; Волод. Дуніна Вонсовича з IV гімн. у Львові до V гімн. у Львові; Генр. Крижановського, Зд. Кудьтєса і Франц. Новославського з гімн. Франц. Йосифа у Львові до гімн. в Ряшові; о. Автона Котецького та Івана Сьвітальського з IV гімн. у Львові до гімн. в Дрогобичі; Валь. Вілюша з V гімн. у Львові до II гімн. у Львові; Вікт. Освцького з V гімн. у Львові до гімн. в Ряшові; Теод. Мянновського з V гімн. у Львові до гімн. в Самборі; дра Юрія Мігуловича з V гімн. у Львові до гімн. Франц. Йосифа у Львові; Івана Турчинського з II гімн. у Львові до V гімн. у Львові; Каз. Міссону з V гімн. в Стрию; Вікт. Калиновського з гімн. в Ряшові до гімн. Франц. Йосифа у Львові; Ев-

Урбанського з гімн. в Ряшеві до гімн. в Стрию; Каз. Стшелєцького з гімн. в Самборі до гімн. в Ярославі; Йос. Райсса з гімн. в Самборі до IV гімн. у Львові; Стеф. Враблеца і Сат. Житинського з гімн. св. Анни в Кракові до гімн. в Новім Санчі; Авг. Лямбора з гімн. св. Яцка в Кракові до гімн. в Сяноку; Івана Петрицького з гімн. в Новім Санчі до гімн. св. Яцка в Кракові; Волод. Гіжицького, Стан. Гайца і Меч. Пйонтковського з гімн. в Тернові до гімн. св. Яцка в Кракові; Риш. Ординського з III гімн. в Кракові до гімн. в Яслі; Йос. Моравецького з III гімн. в Кракові до гімн. в Тернові; Волод. Яничого з IV гімн. в Кракові до гімн. в Новім Санчі; Ів. Вальчака з IV гімн. в Кракові до гімн. в Вадовицях; Войт. Войдилу з гімн. в Подгужу до реаль. шк. Кракові; Каз. Гросса з гімн. в Вадовицях до III гімн. в Кракові; Йосифа Гладішовського з гімн. в Новім Санчі до гімн. в Яслі; Люд. Глятмана з гімн. в Яслі до гімн. Тернові; Фед. Червіньського з гімн. в Яслі до гімн. в Сяноку; Стеф. Жидовського з гімн. в Сяноку до V гімн. у Львові; Ант. Огонка з гімн. в Дембиці до гімн. в Дрогобичі; Волод. Губриновича з гімн. Франц. Йосифа у Львові до клас рівнорядних V гімн. у Львові; Віт. Сиручка з гімн. в Тернові до гімн. в Подгужу; Автона Крушельницького з I гімн. до II гімн. в Коломиї.

— **Конкурс.** В дівочім інституті під управою Товариства Руских Жєнщин в Станиславові (ул. Казимірівска ч. 45) найде в слідуєчим році шкільнім поміщенє 24. дівчат. Інститут дає своїм вихованкам вигідне помешканє, здоровий харч, свѣтло, опал, услугу, релігійно моральне та товариске вихованє і поміч в науці під доглядом виділу, настоятельки і учительки. Крім наук побраних в школі, побирають вихованки інституту науку рускої історії і літератури, співу, ручних робіт, гри на фортепьяні, танців. Оплата місячна виносить 40 К (з гори) від одной, а по 30 К від двох сестер. За науку гри на фортепьяні платить ся окремо по 10 К місячно, за науку танців на цілий сезон 12 К.

Зголущувати ся належить за долученєм а) свѣдоцтва крєщення, б) послїдного свѣдоцтва шкільного, в) декларації що-до місячної оплати до Виділу Товариства Руских Жєнщин в Станиславові на руки пані Рибчукової, жени ц. к. профєсора гімназії в Станиславові, улиця Пелеша ч. 24. найдальше до 20. серпня. На жаданє родичів подасть Виділ близші інформації письменно. Від Виділу Товариства Руских Жєнщин в Станиславові дня 20. липня 1902.

— **На носатизну** померла тамтої ночі селянка Парашка Шептицька, котру в вторник пополудни привезено до шпиталу у Львові. В шпиталі де лежала померша, заряджено як найточнійшу десінфекцію, а помершу поховано в 12 год. по смерті т. є. вчєра рано о 8. год. — Носатизна то заразлива хвороба, котрої можна дуже легко набрати ся від коний хорих на носатизну, а на неї нема ради; длятого треба бути дуже осторожним.

— **Податки у Львові** від дня 1. серпня буде побирати кравва дирекція скарбу, а не магістрат міста.

— **Академики злодіями.** З Загреба доносять: Каз. Вамбергєра і Макс. Штігліца, б. студентів торговельної академії, засуджено о годі за крадіжю на вязницю: першого на 2 літа, а другого на 20 місяців. Вамбергєр є сином секретаря скарбової дирекції, а Штігліца батько є зелєничим інспектором.

Телеграми.

Відень, 1. серпня. Wiener Ztg. оголосила санкцію закона: про знесенє державних м и т і про податок від зелєничих білетів. Оба закони входять в жите з днем 1. січня 1902.

Прага, 1. серпня. На вчєрашнім засіданю чєского соїму вибрано членів кравового виділу, почім намісник відрочив соїм.

Загальне вічє чєских католиків скликав єпископ Бриних на день 24. серпня до Кральового Градця.

Рим, 1. серпня. Генуєнський кардинал Готті іменований генеральним префектом Пропаганди, усмотрений є — як кружать вісти — на наслідника папи Льва XIII.

Франкфурт, 1. серпня. До Frankfurter Ztg. доносять, що італійска ескадра, яка недавно виїхала в мнимо невинних цілях до Тріполіс, зістала скріплена 1500 вояками, значним числом офіцєрів артилерії і арматами. Дальша висилка італійського війска до Тріполіа — як запевняють — послїдує в як найблизшим часі.

Льондон, 1. серпня. Програму коронаційного торжєства вже оголошено; все торжєство відбудє ся після попередної програми. В поході возьме участь 14.000 офіцєрів, 20.000 вояків і 2.080 війскових орхєстр.